

శ్రీ తైత్తిరీయోపనిషత్పాఠంభః.

ప్రథమః ప్రశ్నః.

(బ్రహ్మోపాసనాదిభిః సపరికరః)

అనువాకాః. ౧౨. కాండర్షయః - సాంహితీర్దేవతా ఉపనిషదః.

శాంతిపాఠః.

శంసోమిత్రశ్శంసరుణః । ...ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ।

ప్రథమోఽనువాకః.

—* బ్రహ్మధ్యేష్యమాణస్య ప్రత్యూహాశాన్తిః *—

౧ హరిఃఓమ్¹శంసోమిత్రశ్శంసరుణః । శంసోభవత్సర్వమా ।
శంస ఇన్ద్రో²బృహస్పతిః । శంసోవిష్ణురురుక్రమః³సమోబ్రహ్మణే ।
సమస్తేవాయా । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి । *త్వమేవ ప్రత్య-
క్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి । ఋతం వదిష్యామి । సత్యం వదిష్యామి । శ-
న్తామవతు । తద్వక్తారమవతు । అవతు మామ్ । అవతు వక్తారమ్ ।
ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥ ౧॥

సత్యం వదిష్యామి పంచచ ॥ ౧॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

—* బ్రహ్మధ్యేష్యమాణస్య ప్రసక్తాంతః శీతోష్ణాస్తాథాంగమాః *—

౧ శీతోష్ణం వ్యాఖ్యాప్తాయః । వర్త స్సవరః । మాత్రా బలమ్ ।
సామ సంతానః । ఇత్యుక్తశ్శీతోష్ణాధ్యాయః ॥ ౨॥

శీతోష్ణం పంచ ॥ ౨॥

తృతీయోఽనువాకః.

—ॐ సంహితోపాసనమ్. —

1 ప్రహ నాయశః । ॥ ప్రహ నా బ్రహ్మవర్చసమ్ । 2 అథాత స్మగ్ం-
హితాయా ఉపనిషదం ॥ వ్యాఖ్యాప్తానుః । పశ్చాత్పథికరణేషు । అధి
లోక మధిశ్శ్యాతిష ॥ మధివిద్య మధిప్రజ మధ్యాత్మమ్ । తా మహాసగ్ం-
హితా ఇత్యాచక్ష తే । 3 అథాధిలోకమ్ । పృథివీ పూర్వరూపమ్ ।
ద్యా రు త్రరూపమ్ । ఆకాశ స్సప్థిః ॥ 3 ॥

వాయు స్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిలోకమ్ । 4 అథాధిశ్శ్యాతిషమ్ ।
అగ్నిః పూర్వరూపమ్ । ఆదిత్య ఉ త్రరూపమ్ । 5 వైస్వదేవ స్సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధిశ్శ్యాతిషమ్ । 6 అథాధివిద్యమ్ । ఆచార్యః పూర్వ
రూపమ్ ॥ ౪ ॥

7 అన్తేవాసు త్రరూపమ్ । విద్యా స్సప్థిః । ప్రవచనగ్ం సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధివిద్యమ్ । 8 అథాధిప్రజమ్ । మాతా పూర్వరూపమ్ । పితో త్రర
రూపమ్ । ప్రజా స్సప్థిః । ప్రజనసగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యధిప్రజమ్ ॥ ౫ ॥

9 అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్ । ఉత్తరాహను
రు త్రరూపమ్ । వా క్స్సప్థిః । జిహ్వ సన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యాత్మమ్ ।
10 ఇతీమా మహాసగ్ంహితాః । 11 య ఏవ మేతా మహాసగ్ంహితా
వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయ తే ప్రజయా ప్రశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా-
ద్యేన † సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

* 'సహ' ఇతి ఉదాత్త స్వరపాఠః మహారాష్ట్రీయైః । కైశిక శ్చైరపృథివీ.

† 'జ్యోతిష' మితి. క. పుస్తకం పాఠః సర్వకైరివమేవ.

‡ 'సువర్గేణ' ఇతి మహారాష్ట్రీయాదిషు ప్రసిద్ధః పాఠః.

ప్రతి, రాచార్యః పూర్వనూప, మిత్యధిప్రజం, లోకేన॥ ౩॥

చతుర్థోఽనువాకః.

— మేఘానిధ్యధాపత్రాః —

౧ యశ్చస్తసా మృషభో విశ్వహవః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాః ।
భృంబభూవ । సమన్దో మేధయా స్పృహతు । అమృతస్య దేవధా-
రణో భూయాసమ్ । ²శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వో మే మధునుత్త-
మా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రవమ్ । బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా
పిహితః । శ్రుతం మే గోసాయ । ³అవహన్తీ వితన్వానా॥ ౭॥

౨ కుర్వాణా చీర మాత్మనః । వాసాగ్ంస్తి మను గాపశ్చ । అన్న-
పానే చ సర్వదా । తతో మే శ్రియ మావహ । లోమశాం ప్రశుభి-
ప్రసహ స్వాహా । ⁴అమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్సాప్సహా । * ⁵విమూ-
ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్సాప్సహా । ⁶ప్రమాఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ-
స్సాప్సహా । ⁷దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్సాప్సహా । ⁸శమాయన్తు బ్రహ్మ-
చారిణ స్సాప్సహా ॥ ౮॥

౩ ⁹యశోజనేఽసాని స్వాహా । ¹⁰శ్రేయా వస్యసోఽసాని స్వాహా ।
¹¹తంత్యా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । ¹²సమాభగ ప్రవిశ స్వాహా ।
¹³తస్మిన్ భగవన్ ప్రశాభే । నిభగ్తాఽహం త్వయి మృతే స్వాహా । ¹⁴య-
థాఽఽపః ప్రవతాఽఽయన్తి । యథా మాసా అహర్బరమ్ । ప్రపం-
మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాన్త రాయన్తు సర్వత్ర స్సాప్సహా । ¹⁵ప్రత్రితే-
శోఽసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ ॥ ౯॥

* విమాయన్తి త్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్నుపకృతే.

✽ వితన్వానా, శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్సాన్వహః, ధాతరాయన్తు ప్రవృత్తస్సాన్వహోకంచ ౪ ।

పశ్చిమోఽనువాకః.

—*— బ్రహ్మోవాసవాణ్యవ్యాఖ్యాత్యుపాసకమ్. —*—

౧ ¹భూర్భువస్సుభ రితి వా ప్రతా స్తిప్ర వ్యాహృతయః । ²తా. సాముహస్త్వేతాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమన్యకపవేదయతే । మహా ఇతి । ³తద్భ్రహ్మ । స ఆత్మా । అన్యోన్యన్యా దేవతా । ⁴భూ రితి వా అయం లోకః । భువ ఇత్యస్తరిక్షీమ్ । సువ రిత్వసా లోకః ॥ ౧౦ ।

౨ మహా ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేన వావసర్వే లోకా మహీయన్తే । ⁵భూ రితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః । సువ రిత్యాదిత్యః । మహా ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావసర్వాణి జ్యోతిగ్ంషి మహీయన్తే । ⁶భూ రితి వా ఋచః । భువ ఇతి సామాని । సువ రితి యజుగ్ంషి ॥ ౧౧ ॥

౩ మహా ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావసర్వే వేదా మహీయన్తే । ⁷భూ రితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సువ రితి వ్యూహః । మహా ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావసర్వే ప్రాణా మహీయన్తే । ⁸తావా ప్రతా స్పృతస్ర శ్చతుర్థా । చతస్ర శ్చతస్ర వ్యాహృతయః । ⁹తా యో వేద । స వేదబ్రహ్మ । సర్వే ఽస్మై దేవా బలి మావహన్తి ॥ ౧౨ ॥

అసా, లోకో, యజుగ్ంషి, వేద, ద్వేచ ॥ ౫ ॥

మహోఽనువాకః.

== మహామాయాత్మాదిగుణక బ్రహ్మోపాసనమ్, కిందిత్ మాత్మదర్శిమధ్యమాధికారిణః. ==

౧ స య ఏహోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పు-
రుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । ^౨అన్తరేణ తాలుకే । య
ఏష స్తన ఇవాన్తలమ్భతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసా కేశాన్తో వివ-
ర్జతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాతే । ^౩భూ రిశ్యస్నా స్రుతిత్వతి । భువ
ఇతి వాయూ । ౧౩ ॥

౨ సువ రిత్వాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి సావరాజ్యమ్ ।
ఆప్నోతి మనసస్పృతిమ్ । వాక్పతి శృణుషుతి । శ్రోత్రపతి ర్విజ్ఞాన-
పతిః । ఏత త్తతో భవతి । ఆకాశకరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణా-
రాశుం మన ఆనన్దమ్ । శాన్తిసమృద్ధ మమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీనయో-
గ్యోపాస్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయూ, సమృద్ధి, మేకంచ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

== పృథివ్యాన్యూపాధిక బ్రహ్మోపాసనమ్, మందాధికారిణః. ==

౧ ^౧ప్రథిన్యన్తరిక్షం ద్యా ర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్ని ర్వా-
య రాదిత్య శ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప్త ఓషధయో వనస్పతయ ఆ-
కాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । ^౨అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽ-
చాన ఉదాన స్సూనానః । చక్షు శ్చోన్మ్రం మనో వా క్త్వక్ । చర్మ

* 'దిశః' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

† 'చక్షుశ్చోన్మ్రం మనోవాక్, త్యక్చర్మమాగ్ం సగ్ంస్నావాఽఘ్రిమజ్జా' ఇతి
ప్రవిదాః పతన్తి.

మాగ్ం సగ్ సావా ఒస్థి మజ్జా । ^౩వ్రత దధి విధాయ ఋషీ రవో
చత్ । పాజ్జ్కం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాజ్జ్కేనైవ పాజ్జ్గ్ంస్పృ-
ణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

సర్వ, మేకం చ ॥ ౭ ॥

అష్టమోఽనువాకః

++ ప్రణవోహసవమ్ (శుద్ధబ్రహ్మోహసవమ్), ఉత్తమాధికారిణః. ++

౧ ^౧ఓ మితి బ్రహ్మ । ^౨ఓమితిదగ్ం సర్వమ్ । ^౩ఓమిత్యేత దనుకృతి
హస్త వా అపర్యశ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి । ఓ మితి సామాని గా-
యన్తి । ఓగ్ం శో మితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వయ్యః ప్రతి-
గ్రరం ప్రతిగృణాతి । ఓ మితి బ్రహ్మ ప్రసాతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్ర మను-
జానాతి । ఓ మితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్య స్వాహా బ్రహ్మోహసవతానీతి ।
బ్రహ్మోహసవతీతి ॥ ౧౬ ॥

ఓం దశ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

== ఉపాసకధర్మాః ==

౧ ఋతం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । సత్యం చ స్వాధ్యాయప్ర-
వచనే చ । తప శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । దమ శ్చ స్వాధ్యాయప్ర-
వచనే చ । శమ శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । అగ్నయ శ్చ స్వాధ్యాయ-
ప్రవచనే చ । అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । అతిథయ
శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । మానుషం చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ ।
ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజన శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ ।

ప్రజాతి శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ । సత్య మితి సత్యవచా రాధీతః ।
తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుషిష్ఠిః । సావధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో
మాద్దల్యః । తద్ధి తప స్తద్ధి తపః ॥ ౧౭ ॥

ప్రజా చ సావధ్యాయప్రవచనే చ, మట్టు ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

++ బ్రహ్మమజ్ఞానసంస్థానమిదం ప్రాచీనం బ్రహ్మజ్ఞానప్రకాశం ++

అహం పృథక్స్వరేణివా । క్షీర్తిః పృథక్ గిరే రివ । ఊర్ధ్వప-
విత్రో వాజినీన స్వమృత మస్మి । ద్రవిణ్ గం సవర్చనమ్ । సుమేధా
అమృతోఽశీతః । ఇతి త్రిశబ్దో ర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮ ॥

అహం మట్ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

++ శిష్యునికాసనమ్ ++

వేద మనూచ్యారాధ్యోఽస్తేవాసిన మనుశ్లాస్తి । సత్త్వం వదా
ధర్మం చర । సావధ్యాయా న్నాప్రమదః । ఆచార్యాయ ప్రియంధన
మాహృత్య ప్రజాతస్తుం మాన్యవచ్చేభీః । సత్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్ ।
ధర్మా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూతైశ్చ న
ప్రమదితవ్యమ్ । సావధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౯ ॥

దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ ।
పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవ-
ద్యాని కర్తాణి । తాని నేవితవ్యాని । నోఽతితరాణి । యాన్యస్తాకగ్ం
నుచరితాని । తాని త్వయాపాప్యాని ॥ ౨౦ ॥

3 నోఽతరాణి । యేకే చాస్త్వచ్చేయాగ్ంసా బ్రాహ్మణాః । తే-
 మాం త్వయా ౭౭సనే న ప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్ర-
 ద్ధయా ౭దేయమ్ । శ్రియా దేయమ్ । ప్రాయా దేయమ్ । భియా
 దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తే కంఠవిచికిత్సా నా సృత-
 విచికిత్సా వాస్యాత్ ॥ ౨౧ ॥

4 యే తత్ర బ్రాహ్మణా స్సంఘోశిసః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అ-
 బూతా ధర్మకామాస్సుః । యథా తే తత్ర వర్తేర ॥ తథా తత్ర
 వర్తేథాః । అథాభ్యాభ్యాతేషు । యే తత్ర బ్రాహ్మణా స్సంఘోశిసః ।
 యుక్తా ఆయుక్తాః । అబూతా ధర్మకామా స్సుః । యథా తే తేషు
 వర్తేర ॥ తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః । ఏషా
 వేదోపనిషత్ । ఏత దనుశ్చాసనమ్ । ఏష ముపాసితవ్యమ్ । ఏష ముచైత
 దుపాస్యమ్ ॥ ౨౨ ॥

సాన్విధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం, తాని త్వయా -
 పాస్యాని, స్యా, తేషు వర్తేర, స్థనిస్తచ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశోఽనువాకః.

++ ఉత్తరకాన్తిపాఠకూటః ++

౧ 1శం నో మిత్ర శ్శం వరుణః । శం నో భవత్పర్యమా । శం ప్ర
 ఇన్ద్రో బృహస్పతిః । శం నో విష్ణు రురుక్రమః । 2నమో బ్రహ్మణే ।
 నమస్తే వాయో । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం
 బ్రహ్మవాదిషమ్ । ఋత మవాదిషమ్ । సత్య మవాదిషమ్ । తన్నామా
 వీత్ । తద్వక్తార మావీత్ । ఆవీ న్నామ్ । ఆవీ వ్వక్తారమ్ । ఓం
 శాన్తి శాన్తి శాన్తి ॥ ౨౩ ॥

సత్య మవాదిషం పఞ్చచ ॥ ౧౨ ॥

* ¹శంస, ²శ్చీతాగం, ³సహనా, ⁴యశ్చస్తాం, ⁵భూ, ⁶స్పయః, ⁷వృత్తివ్యో ⁸మిత్వతం, చా¹⁰హం, ¹¹వేదమునూచ్య, ¹²శంసో, ద్వాదశ | ౧౨ |

¹శంసో, ¹¹మహా, ²¹⁻²³ఇత్యాదిత్యోనో ఇతరాణి, త్రయోవిగ్ శతిః | ౨౩ |

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

శంసోమిత్రశ్వంసరుణః |అసతు వక్తారమ్ | ఓం శాన్తి శాన్తిశాన్తిః | హరిః ఓమ్ |

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్న స్సమాప్తః.

* ద్రావిడాస్తు ఆనందబ్రహ్మభూగ్యాఖ్యవల్లీ త్రియవిగ్మ ఏక ఏవ ప్రపాతక ఇత్యాదుః. అథః 'సత్యమువాదిషం పచ్చుచ' ఇత్యన్తాదన పురం సహనావవత్విత్యేతత్సవన్తి.